

POWIAT ŚWIEBODZIŃSKI
Piękno na co dzień

Powiat Świebodziński

Kolejowa 2

66-200 Świebodzin

tel. 68 475 53 08

e-mail: starostwo@powiat.swiebodzin.pl

https://samorząd.gov.pl/web/powiat-swiebodzinski

Tekst: Anna Zielińska

Wstęp: Starosta Świebodziński Zbigniew Szumski

Tłumaczenie: Drukarnia Sil-Veg-Druk s.c.

Zdjęcia: Anna Zielińska, Grzegorz Walkowski, Podła Góra-Steinbach, Łukasz Świerczewski, Wiesław Zajdel, Festung fotopolska.pl, Archiwum Starostwa Powiatowego w Świebodzińcu, Gminy Skąpe, Gminy Łagów, Gminy Zbąszynek, Kalinowe Pola Golf Resort, Łagów-Perła Ziemi Lubuskiej, lubuskie.pl, Lubuski Konserwator Zabytków.

Opracowanie graficzne: Drukarnia Sil-Veg-Druk s.c.

Wydawca: Drukarnia Sil-Veg-Druk s.c.

ISBN: 978-83-920899-5-7

Bibliografia: J. Pilch, S. Kowalski: Leksykon zabytków architektury Pomorza Zachodniego i ziemi lubuskiej, Arkady 2012 • B. Bielinis-Kopeć: Zamki, dwory i pałace województwa lubuskiego, WUOZ w Zielonej Górze 2008 • L. Kajzer, J. Salm, S. Kołodziejski: Leksykon zamków w Polsce, Arkady 2001, J. Kuczer: „Szlachta jako dzierżawca dóbr królewskich w księstwie glogowskim w XVI i XVII wieku”, IPIA PWSZ 2007 • A. Wagner: Murowane budowle obronne w Polsce X-XVIIw., Bellona 2019 • K. Wasilkiewicz: Templariusze i joannici w biskupstwie lubuskim, Instytut Kultury Europejskiej 2016, Świebodzin • 700 lat historii, pod red. W. Strzyżewskiego, Świebodzin 2002 • M. Nowacki: Powiat świebodziński – szkice historyczne, Świebodzin 2002

Strony internetowe: lagow.pl, skape.pl, szczaniec.pl, lubrza.pl, zbaszynek.pl, swiebodzin.eu, swiebodzin.zielonagora.lasy.gov.pl, fotopolska.eu, gazetalubuska.pl, lubuskie.pl, guben-gubin.eu, kosciolydrewniane.pl, lwkz.pl, pl.wikipedia.org, polskaniezywkla.pl, zabytek.pl, zamkilubuskie.pl, ziemialubuska.pl, spreewald.de, peitz.de, touristinfospremerg.de, touristinfo-spremerg.de, burgimspreewald.de, spreewald.de, lausitzerseenland.de

Oznaczenia graficzne:

warto wiedzieć

ciekawostka

informacja
praktyczna

propozycja spaceru

propozycja wycieczki

- 01** Cyfry w kolorowych kółkach w tekście folderu odnoszą się do numeracji atrakcji, zamieszczonych na mapie, która jest częścią kompletu promocyjnego.

Publikacja opracowana przez Powiat Świebodziński w ramach projektu „Transgraniczne Spotkanie z Naturą – Promocja Turystyki i Dziedzictwa Kulturowego Polski i Niemiec” finansowana jest z Programu Współpracy Interreg VI A Brandenburgia-Polska 2021–2027 oraz Funduszu Małych Projektów Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr

Interreg

Kofinansiert von
der Europäischen Union
Współfinansowany przez
Unię Europejską

Brandenburg – Polska

ISBN 978-83-920899-5-7

9 788392 089957

Łagów

*Cisza lasów, bliskość wody,
krok zwolniony rytmem natury.
Tu zaczyna się spokój...
i zostaje na dłużej.*

POWIAT ŚWIEBODZIŃSKI

Powiat Świebodziński leży na Ziemi Lubuskiej – naszym atutem jest bogata przyroda, z licznymi jeziorami i szlakami turystycznymi. W naszym powiecie znajdziesz przepiękne lasy, bogate w owoce runa leśnego, małe i duże jeziora, ścieżki rowerowe, trasy do biegania... Jednym słowem – idealny odpoczynek wśród natury. Zapraszamy!

Starosta Świebodziński, Zbigniew Szumski

W granicach powiatu znajduje się ok. 30 jezior. Jezioro Niestysz, jest największym jeziorem Pojezierza Łagowskiego i jednym z największych w regionie o powierzchni 486,2 ha (plus 10,4 ha wysp). Poza tym znajduje się tu 5 znaczących jezior, w tym Jezioro Ciecz (Trześniowskie) – 185,7 ha, Jezioro Paklicko Wielkie – 196 ha, Jezioro Łagowskie – 82,4 ha, Jezioro Wilkowskie – 130,5 ha oraz Jezioro Lubinieckie – 79,4 ha.

Pomnik Chrystusa Króla

Figura Jezusa Chrystusa w Świebodzinie

Widoczny już z daleka Pomnik Chrystusa Króla jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli Świebodzina. Monumentalna rzeźba, wzniesiona w 2010 roku według projektu Mirosława Pateckiego, przedstawia Jezusa Chrystusa i formą nawiązuje do słynnej statuy Chrystusa Odkupiciela w Rio de Janeiro. **01**

Pomnik znajduje się na przedmieściach Świebodzina, w pobliżu zjazdu z drogi S3, dlatego dla wielu podróżnych staje się pierwszym znakiem rozpoznawczym miasta. Z parkingu przy ul. Sulechowskiej można wybrać się na krótki spacer pod figurę i zobaczyć ją z bliska.

Inicjatorem budowy pomnika był ks. prałat Sylwester Zawadzki, proboszcz parafii Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Świebodzinie.

Adres: ul. Sulechowska 46, Świebodzin.

Najwygodniejszy dojazd prowadzi od strony węzła Świebodzin Południe przy drodze S3.

Całkowita wysokość pomnika wynosi 36 m: 33 m ma figura Jezusa, a 3 m połączona korona. Rzeźba stoi na kopcu o wysokości 16,5 m, więc razem z nim osiąga 52,5 m. Masa konstrukcji szacowana jest na ponad 440 ton.

Po wizycie przy pomniku warto ruszyć w stronę centrum Świebodzina, gdzie czekają rynek, ratusz, zabytkowe kamienice i ślady dawnych murów miejskich.

Spacer po sercu miasta

Centralnym punktem Starego Miasta w Świebodzińskim jest rynek, czyli dzisiejszy Plac Jana Pawła II. Prostokątny plac otaczają kamienice z różnych okresów, wśród których szczególnie warto zwrócić uwagę na zabudowę północnej pierzei. Najstarsze domy pochodzą z XVIII wieku, ale ciekawych detali warto szukać także przy pobliskich ulicach: Wiejskiej, Kościelnej, Wąłowej, Piłsudskiego, Sukienniczej oraz przy placu Wolności.

W centrum rynku stoi ratusz, którego historia sięga XVI wieku. W XIX stuleciu budynek przebudowano, nadając mu obecny, neorenesansowy charakter. Dawniej ratusz posiadał dwie wieże, jednak jedna z nich została rozebrana w 1827 roku. Zachowana wieża zegarowa do dziś pozostaje jednym z najbardziej charakterystycznych punktów świebodzińskiego centrum.

Obecnie w ratuszu mieści się Muzeum Regionalne. To dobre miejsce, by rozpocząć spokojne zwiedzanie miasta i lepiej poznać jego historię, dawne rzemiosło oraz lokalne tradycje. W godzinach otwarcia muzeum można wejść również na taras widokowy, z którego rozciąga się panorama Świebodzina.

Kamieniczki

Na wieży ratuszowej zamontowano lunety obserwacyjne, dzięki którym można przyrzuć się panoramie miasta i jego najbliższej okolicy.

Przed wizytą warto sprawdzić aktualne godziny otwarcia Muzeum Regionalnego i zasady wejścia na wieżę.

Ratusz

Ślady średniowiecznego miasta

Spacerując po centrum Świebodzina, warto poszukać śladów dawnego miasta obronnego. Mury miejskie, wznoszone od XIV do XVI wieku z kamienia polnego i cegły, otaczały niegdyś miasto pierścieniem fortyfikacji z basztami i bramami. Do dziś zachowały się ich fragmenty, szczególnie po stronie północnej i południowej. Jednym z najbardziej charakterystycznych reliktów jest Baszta Kamienna w pobliżu ul. Wałowej.

Z historią średniowiecznego Świebodzina związany jest także dawny zamek joannitów. Początki warowni sięgają pierwszej połowy XIV wieku, a jej rozkwit nastąpił w XV stuleciu, gdy obiekt przeszedł w ręce zakonu joannitów. W kolejnych wiekach zamek pełnił różne funkcje, a od końca XIX wieku do 1945 roku działały tu m.in. szpital, szkoła katolicka i przedszkole prowadzone przez siostry boromeuszki.

Na elewacji dawnego zamku joannitów można dostrzec kule armatnie wmurowane w ścianę w układzie przypominającym krzyż. To jeden z najbardziej nietypowych detali architektonicznych w świebodzińskim centrum.

Zamek Joannitów

Kościół pw. św. Michała Archanioła

Jednym z najcenniejszych zabytków sakralnych miasta jest kościół pw. św. Michała Archanioła przy ul. Szpitalnej. Monumentalna świątynia zachwyca późnogotycką bryłą, sklepieniami sieciowymi i gwiazdzystymi oraz bogatym wyposażeniem. W prezbiterium zachował się późnogotycki pentaptyk z XVI wieku. 02

Nieopodal znajduje się dawna szkoła parafialna przy ul. Szpitalnej 1, jeden z najstarszych zachowanych budynków w mieście. Wzniesiono ją w 1604 roku na pozostałościach dawnego kamiennego muru obronnego.

ul. Wałowa – Baszta Kamienna – ul. Szpitalna – dawny zamek joannitów – pl. Browarniany – kościół św. Michała Archanioła.

Miasto ukryte w detalach

Świebodzin najlepiej poznaje się niespiesznie, zaglądając w boczne ulice i wypatrując detali, które opowiadają o dawnych mieszkańcach, rzemiośle i codziennym życiu miasta. Na rynku, przy Placu Jana Pawła II, stoi niewielka rzeźba Sukiennika.

Przypomina o tradycjach tkackich, z których Świebodzin słynął od średniowiecza aż po XIX wiek. Odstonięta w 2016 roku postać dawnego kupca handlującego sukniem jest dziś jednym z sympatycznych punktów miejskiego spaceru.

Kilka kroków dalej, przy ratuszu, znajduje się Ławeczka Czesława

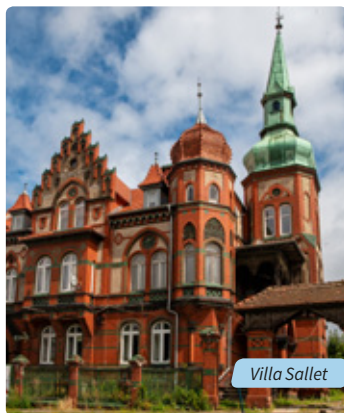
Niemena. Upamiętnia jednego z najwybitniejszych polskich artystów, który był związany ze Świebodziem przez rodzinę i wielokrotnie odwiedzał miasto. To miejsce chętnie wybierane na pamiątkowe zdjęcie i krótki odpoczynek w samym centrum.

Podczas spaceru warto zwrócić uwagę także na mniej oczywiste adresy. Przy ul. Łużyckiej 29 stoi Villa Sallet, wzniesiona w 1902 roku kamienica z bogatą dekoracją elewacji i orientalizującymi detalami. Z kolei przy ul. Wojska Polskiego 6 zachowała się dawna zabudowa fabryki sukna rodziny Rothe-Rimpler, przypominająca o przemysłowej historii miasta. Chwilę wytchnienia daje Park Chopina, zielone wnętrze miasta otoczone zabudową z początku XX wieku. W pobliżu znajduje się kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski oraz dawny budynek szkoły żeńskiej, dziś Liceum Ogólnokształcące. W centralnej części parku stoi Pomnik Niepodległości – kamienna kolumna z rzeźbą orła.

O wysokiej jakości świebodzińskiego sukna wspominał Henryk Sienkiewicz w powieści „Ogniem i mieczem”. To drobny literacki ślad dawnej specjalności miasta.

Ławeczka Niemena

Villa Sallet

ul. Łużycka 29 / Villa Sallet – Park Chopina – Pomnik Niepodległości – Plac Jana Pawła II – Sukiennik – Ławeczka Czesława Niemena – ul. Wojska Polskiego 6 / dawna fabryka sukna.

Opactwo cysterskie w Gościkowie-Paradyżu

Opactwo cysterskie

Gościkowo-Paradyż to jedno z najważniejszych miejsc na mapie dziedzictwa kulturowego Ziemi Lubuskiej. Tutejszy zespół kościelno-klasztorny opactwa cysterskiego został uznany w 2017 roku za Pomnik Historii. To największy i najlepiej zachowany kompleks klasztorny w województwie lubuskim. 03

Początki opactwa sięgają XIII wieku, kiedy do Paradyża przybyli cystersi. Przez stulecia klasztor był ważnym ośrodkiem życia religijnego, kultury i nauki, a jego położenie nad Paklicą podkreślało znaczenie tego miejsca na dawnym pograniczu ziem polskich i Brandenburgii. Dziś w zabudowaniach klasztornych mieści się Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej.

Sercem założenia jest kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Marcina. W jego wnętrzu uwagę przyciąga bogate wyposażenie, w dużej części barokowe, z monumentalnym ołtarzem

głównym i licznymi ołtarzami bocznymi. Zachowały się tu także starsze elementy, m.in. fragmenty gotyckich sklepień i fresków.

Paradyż znany jest również melomanom. W zabytkowych wnętrzach odbywa się festiwal Muzyka w Raju, który co roku przyciąga miłośników muzyki dawnej i wyjątkowej atmosfery klasztornych przestrzeni.

W Gościkowie-Paradyżu realizowano zdjęcia do filmu „Gwiazda Piotun” z 1988 roku oraz do serialu „Janka” z 1989 roku.

Ołtarz

Zwiedzanie klasztoru odbywa się po wcześniejszym umówieniu. Przed przyjazdem warto sprawdzić aktualne zasady zwiedzania.

Wokół Świebodzina zabytki, parki i miejsca z historią

Poza miejskim centrum gmina Świebodzin kryje wiele miejsc, które warto odkrywać podczas krótkich wycieczek po okolicy. Są tu dawne kościoły, pałace, założenia parkowe, ślady średniowiecznego osadnictwa i cenne fragmenty przyrody.

Kościół w Jordanowie

KĘPSKO

W Kępsku zachował się kościół filialny pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Świątynia, wzniesiona w XVIII wieku jako ewangelicka, sąsiaduje z dawnym założeniem dworsko-folwarcznym i starodrzewem.

Jezioro Niestysz

CHOCIULE, GLIŃSK I JEZIORY

W tych miejscowościach zachowały się dawne pałace, parki i obiekty sakralne. W Chociulach warto odnotować zespół pałacowo-parkowy, w Glińsku pałac i kościół pw. św. Józefa, a w Jeziorach pałac z połowy XIX wieku.

Okolice Świebodzina najlepiej poznać niespiesznie: wiele ciekawych miejsc leży poza głównymi trasami, w niewielkich wsiach, przy dawnych parkach, kościołach i jeziorach.

JORDANOWO

W Jordanowie warto zwrócić uwagę na kościół pw. św. Anny, którego historia wiąże się z dawną parafią i lokalnym życiem religijnym. W pobliżu znajduje się także dawny zbór ewangelicki – cichy ślad wielowyznaniowej przeszłości tych terenów.

Kościół w Kępsku

BORÓW I OKOLICE JEZIORA NIESŁYSZ

W pobliżu Borowa, nad Jeziorem Niestysz, znajduje się średniowieczne grodzisko. To pozostałość dawnego umocnionego osiedla i dobry przykład miejsca, w którym historia regionu spotyka się z krajobrazem jeziornym.

Pałac w Chociulach

Kościół w Rakowie

Zespół pałacowo-folwarczny w Rakowie

RAKÓW

W Rakowie znajduje się kościół filialny pw. św. Jadwigi, którego początki sięgają średniowiecza, a obecny charakter wiąże się z barokową przebudową w 1727 roku. We wnętrzu zachowało się cenne wyposażenie, m.in. XVIII-wieczny ołtarz główny z obrazem patronki świątyni, ołtarz boczny, polichromia prezbiterium, balustrady i krucyfiks procesyjny z XVI wieku. Po pracach konserwatorskich zabytkowe elementy odzyskały dawny blask. W miejscowości zachował się także dawny zespół pałacowo-folwarczny.

LUBINICKO I WILKOWO

Lubinicko przyciąga zespołem dworsko-pałacowym z parkiem i folwarkiem oraz kościołem pw. Chrystusa Króla. W Wilkowie zachował się pałac o XVI-wiecznych początkach, później przebudowywany i wpisany w krajobraz miejscowości.

Zespół dworsko-pałacowy w Wilkowie

DĘBOWY OSTRÓW

Na półwyspie Jeziora Paklicko Wielkie znajduje się rezerwat przyrody Dębowy Ostrów. Chroni fragment naturalnego lasu o charakterze kwaśnej dąbrowy, z bogatym runem i spokojnym, leśnym krajobrazem.

Jezioro Paklicko

Jeziora, rekreacja i spokojne krajobrazy

Jezioro Cibórz

Gmina Skąpe kojarzy się przede wszystkim z wypoczynkiem nad wodą. Jezioro Niestysz, lasy, lokalne drogi i spokojne miejscowości tworzą przestrzeń dobrą zarówno na rodzinny weekend, jak i aktywną wycieczkę po południowej części powiatu świebodzińskiego. To gmina dla osób, które lubią łączyć różne formy odpoczynku: kąpieliska i pomosty, żeglarstwo, wędkowanie, rowerowe przejazdy, spacerować pośród zieleni i krótkie wypadki do miejsc związanych z historią. Wśród charakterystycznych punktów warto wymienić Niesulice, Ołobok, Kalinowo, Cibórz, Pałck i samo Skąpe.

Szczególne miejsce zajmuje Jezioro Niestysz, jedno z najbardziej rozpoznawalnych jezior regionu. To ono nadaje gminie wypoczynkowy charakter i przyciąga turystów szukających bliskości wody, ciszy oraz aktywności na świeżym powietrzu.

Gmina Skąpe jest gminą wiejską, a jej siedzibą jest miejscowość Skąpe.

W granicach gminy leżą m.in. Niesulice, Ołobok, Kalinowo, Cibórz, Pałck, Niekarzyn, Radoszyn, Łąkie i Węgrzynice.

Jezioro Czerniak

Jezioro Niestysz

Baza WOPR w Niesulicach

Plaża w Niesulicach

Jezioro Niestysz jest jednym z największych i najbardziej znanych jezior Pojezierza Łagowskiego. Rozległa tafla wody, urozmaicona linia brzegowa i otoczenie lasów sprawiają, że od lat jest to jedno z najważniejszych miejsc wypoczynku w powiecie świebodzińskim. 04

Jezioro przyciąga zarówno osoby szukające spokojnego odpoczynku, jak i miłośników aktywności nad wodą. Latem można tu korzystać z kąpielisk, pomostów i wypożyczalni sprzętu, a żeglarze, kajakarze, użytkownicy desek SUP i wędkarze znajdą przestrzeń do własnego rytmu wypoczynku.

Najbardziej rozpoznawalną miejscowością wypoczynkową nad jeziorem są Niesulice. To dobry punkt startowy na rodzinny dzień nad wodą, krótki urlop albo spokojny spacer brzegiem jeziora. Wokół akwenu można też planować wycieczki rowerowe i samochodowe, łącząc wypoczynek z poznawaniem okolicznych miejscowości.

Jezioro Niestysz jest jednym z największych jezior regionu i jednym z najbardziej rozpoznawalnych akwenów województwa lubuskiego. Dzięki temu często pojawia się jako naturalna wizytówka wypoczynku nad wodą w powiecie świebodzińskim.

Jezioro Jeziorko

Niesulice i wypoczynek nad wodą

Niesulice to jedna z najważniejszych miejscowości letniskowych w gminie Skąpe. Położenie nad Jeziorem Niestysz sprawia, że w sezonie miejscowość żyje rytmem plaży, żagli, rowerów wodnych i spacerów. To miejsce dobre dla rodzin, osób szukających spokojnego wypoczynku i turystów, którzy lubią mieć wodę dosłownie kilka kroków od siebie.

Wypoczynek nad Niestyszem można zaplanować na wiele sposobów. Jedni wybiorą leniwy dzień na plaży, inni rejs, kajak, SUP albo rowerową pętlę po okolicy. Dla wędkarzy jezioro jest atrakcyjnym łowiskiem, a dla fotografów – miejscem nastrojowych kadrów o świcie i zachodzie słońca.

Warto potraktować Niesulice jako bazę do spokojnego odkrywania gminy: od jeziora można ruszyć dalej w stronę Ołoboku, Kalinowa, Skąpego albo Ciborza, łącząc wypoczynek z krótkimi przystankami krajoznawczymi.

Niesulice

Przed wyjazdem nad jezioro warto sprawdzić aktualną ofertę kąpielisk, wypożyczalni i ośrodków wypoczynkowych.

Niesulice

Ołobok i wojskowa hydrotechnika

Most przesuwny nr K602 wraz ze schronem z jazem nr 602, Ołobok

Ołobok to jedno z tych miejsc, w których historia wojskowości spotyka się z inżynierią i krajobrazem wodnym. W okolicy zachowały się obiekty hydrotechniczne związane z południowym odcinkiem Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, czyli niemieckiego systemu umocnień Festungsfront Oder-Warthe-Bogen.

Najbardziej charakterystycznymi obiektami w Ołoboku są tama spustowa 602 oraz most rolkowy K602. Tama, zbudowana w 1935 roku, była jednym z kluczowych elementów systemu. Poprzez regulację przepływu można było obniżać poziom wody w Jeziorze Nieśtysz i kierować ją dalej, tworząc przeszkody dla wojsk pancernych. W pobliżu zachowały się także kolejne mosty rolkowe i obiekty bojowe, m.in. panzerwerki zabezpieczające system hydrotechniczny.

Zwiedzając takie miejsca, warto pamiętać, że nie są to klasyczne zabytki muzealne. Część obiektów znajduje się w terenie, wśród zieleńi i przy drogach lokalnych, dlatego najlepiej oglądać je z ostrożnością, bez wchodzenia do miejsc niedostępnych.

Most rolkowy K603a, Ołobok

Obiekty hydrotechniczne MRU pokazują, że system obronny nie składał się wyłącznie ze schronów i podziemi. Ważnym elementem była kontrola przepływu wody i możliwość wykorzystania naturalnego krajobrazu do celów obronnych. Podczas zwiedzania należy zachować szczególną ostrożność: nie wchodzić do niedostępnych pomieszczeń, mieć latarkę i trzymać się bezpiecznych miejsc.

Kalinowo i aktywna rekreacja

Kalinowe Pole, Skąpe

Gmina Skąpe daje możliwość wypoczynku nie tylko nad wodą. W Kalinowie znajduje się pole golfowe, które uzupełnia rekreacyjny charakter okolicy i pokazuje bardziej współczesną stronę aktywnego spędzania czasu wśród zieleni.

To propozycja dla osób, które szukają spokojnej aktywności w otwartym krajobrazie, niedaleko jezior i miejscowości wypoczynkowych. Golf w Kalinowie dobrze wpisuje się w charakter gminy: mniej pośpiechu, więcej przestrzeni, kontakt z zielenią i możliwość połączenia sportu z krótkim pobytem w regionie. **05**

W tej części gminy warto też planować krótkie przejazdy rowerowe i spacerować lokalnymi drogami. Bliskość jezior, pól, lasów i niewielkich miejscowości sprawia, że Skąpe dobrze nadaje się na spokojne, aktywne zwiedzanie bez sztywnego planu.

Kalinowe Pole, Skąpe

Kalinowe Pola Golf Resort to największy kompleks golfowy w Polsce — jedyne w kraju pole o 27 dołkach. Położone jest w cichym obszarze Natura 2000, nad jeziorem Nieśtyś, na skraju Parku Krajo-
brazowego Doliny Gryżyny. To tutaj cyklicznie rozgrywane są Mistrzostwa Polski pod patronatem Polskiego Związku Golfa, a kalendarz turniejów należy do najbogatszych w kraju.”

Wokół Skąpego wsie, parki, kościoły i leśne drogi

Poza najbardziej znanym Jeziorem Niestysz gmina Skąpe ma także spokojniejsze miejscowości, które można odkrywać podczas krótkich przejazdów samochodem lub rowerem. To dobry teren dla osób, które lubią mniejsze zabytki, lokalne krajobrazy i miejsca położone poza głównymi trasami.

SKĄPE I OKOLICE

Skąpe, jako siedziba gminy, jest naturalnym punktem orientacyjnym w tej części powiatu. W okolicznych miejscowościach zachowały się elementy dawnej zabudowy wiejskiej, kościoły, parki, folwarki i lokalne drogi prowadzące przez pola oraz lasy. Do najcenniejszych zabytków archeologicznych gminy należą grodziska w Niesulicach, Niekarzynie i Skąpem.

PAŁCK I NIEKARZYN

Pałck i Niekarzyn warto potraktować jako punkty spokojnej trasy po gminie. Ich wartość polega nie tylko na pojedynczych obiektach, ale też na krajobrazie: zieleni, dawnych układach wsi, cichych drogach i bliskości terenów przyrodniczych. W Pałcku zachował się barokowy kościół oraz założenie parkowe, a w Niekarzynie – park i ślady dawnego folwarku.

Pałac w Niekarzynie

CIBÓRZ

Cibórz, do 1945 roku znany jako Tiborlager, ma jedną z najbardziej nietypowych historii w gminie. Osada powstała w latach 30. XX wieku w związku z budową koszar Wehrmachtu na leśnej polanie na wschód od Międzylesia. Budowę rozpoczęto 6 czerwca 1936 roku, a już w 1937 roku zakwaterowano tu żołnierzy niemieckiego 122 Batalionu Piechoty Granicznej. Cały kompleks mógł pomieścić kilka tysięcy żołnierzy.

W czasie II wojny światowej w wydzielonej części koszar funkcjonował Oflag III B Tiborlager – obóz jeniecki dla oficerów. Pierwszy transport belgijskich jeńców przybył tu 24 lipca 1940 roku. Po ewakuacji obozu i zakończeniu wojny teren zajmowały wojska radzieckie, a następnie polskie jednostki wojskowe. Od 1958 roku w dawnym kompleksie działa szpital psychiatryczny, obecnie Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Ciborzu.

ła szpital psychiatryczny, obecnie Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Ciborzu.

Kościół w Radoszynie

RADOSZYN, ŁĄKIE I WĘGRZYNICE

Te miejscowości mogą uzupełnić trasę po gminie, szczególnie jeśli chcemy pokazać mniej oczywistą stronę Skąpego. W Radoszynie znaj-

duje się późnogotycki kościół, uznawany za jeden z najstarszych cennych zabytków architektury gminy, a w jego sąsiedztwie dawny zbór ewangelicki z początku XIX wieku. Łąkie wyróżnia się okolicowym planem wsi, natomiast Węgrzynice zachowały XIX-wieczny kościół w stylach historycznych.

DARNAWA, MIĘDZYLESIE, ROKITNICA I OŁOBOK

W Darnawie, Międzylesiu i Węgrzynicach zachowały się kościoły z drugiej połowy XIX wieku. Rokitnica przyciąga klasycystycznym pałacem i szachulcowym kościołem z początku XIX wieku. Ołobok ma ciekawy układ przestrzenny, łączący elementy rozplanowania wsi i miasteczka, a jego klasycystyczna świątynia dopełnia historyczny charakter miejscowości.

PODŁA GÓRA

W Podłej Górze, dawniej Kamieniem Potoku / Steinbach, zachował się stary cmentarz ewangelicki z XIX wieku. Nekropolia ma powierzchnię około 0,42 ha, a ostatni pochówek odbył się tu w 1947 roku. Można doliczyć się około 200 zabytkowych nagrobków. Przez lata miejsce było zakrzaczone i niszczone, jednak od kilku lat jego oczyszczaniem i porządkowaniem zajmuje się młody mieszkaniec Świebodzina. To cichy punkt na mapie gminy, który przypomina o wielokulturowej historii regionu i potrzebie troski o lokalne dziedzictwo.

BITWA POD KIJAMI

Okolice Pałcka, Niekarzyna i Kij zapisały się także w historii wojny siedmioletniej. 23 lipca 1759 roku rozegrała się tu Bitwa pod Kijami, w której wojska rosyjskie dowodzone przez feldmarszałka Piotra Sołtykowa pokonały korpus pruski generała Kurta von Wedella. Podmokły teren, stawy i zalewane obszary odegrały w bitwie ważną rolę, utrudniając manewry wojskom pruskim.

Kościół w Rokitnicy

Gmina Skąpe ma wiele historycznych układów wiejskich. Szczególnie cenny jest okolicowy plan łąkie, a owalnicowe układy zachowały m.in. Darnawa, Międzylesie, Pałck, Radoszyn, Rokitnica i Skąpe.

Cmentarz w Podłej Górze

Niesulice – Kalinowo – Ołobok – Skąpe – Cibórz –
Pałck – powrót nad Jezioro Niestysz.

Jeziora, kajaki i tajemnice fortyfikacji

Jezioro Goszcza

Kościół w Lubrzy

Gmina Lubrza to jedno z tych miejsc, w których wypoczynek nad wodą naturalnie łączy się z historią. Sama Lubrza, dziś malownicza wieś turystyczna, położona jest nad jeziorami Goszcza, Lubie i Lubrza. Przez miejscowość przepływa potok Rakownik, tworząc wodny krajobraz sprzyjający spacerom, kajakom i spokojnemu odpoczynkowi. Region przyciąga także miłośników aktywnego zwiedzania. Lubrzański Szlak Kajakowy, pieszo-rowerowy Szlak Nenufarów oraz ścieżki prowadzące wśród jezior i lasów pozwalają poznawać gminę z różnych perspektyw: z brzegu, z roweru i z poziomu wody. Drugim mocnym znakiem rozpoznawczym gminy są fortyfikacje Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego. Podziemne trasy Pętli Boryszyńskiej, schrony, budowle hydrotechniczne i leśne pozostałości umocnień tworzą jedną z najbardziej niezwykłych opowieści militarnych w tej części regionu.

Lubrza była dawniej miastem. W XIII wieku funkcjonowała jako osada rycerska z ośrodkiem grodowym, rozwijająca się w sąsiedztwie dóbr klasztoru w Paradyżu.

Jezioro Lubie

Lubrza nad wodą

Śluza w Lubrzy

Lubrza jest jedną z tych miejscowości, w których woda wyznacza rytm wypoczynku. Położona nad jeziorami Goszcza, Lubie i Lubrza, zachęca do spokojnego odpoczynku, spacerów, rodzinnych wycieczek i aktywności na świeżym powietrzu. Przez miejscowość przepływa potok Rakownik, łącząc jeziora i tworząc malowniczą oś lokalnego krajobrazu.

Najlepiej poczuć charakter Lubrzy, wybierając się nad wodę albo na Lubrzański Szlak Kajakowy. Trasa prowadzi przez jeziora, kanały i miejsca, w których przyroda łączy się z dawnymi budowlami hydrotechnicznymi. To propozycja dla osób, które lubią odkrywać region powoli, z perspektywy tafli wody. 06

W samej miejscowości warto zwrócić uwagę na śluzę w Lubrzy oraz spokojne tereny spacerowe w pobliżu jezior. Lubrza dobrze sprawdza się jako punkt wypadowy: można stąd ruszyć kajakiem, rowerem albo pieszo, łącząc wypoczynek nad wodą ze zwiedzaniem pobliskich fortyfikacji.

Czołg PT-76 w Lubrzy

Na placu w centrum Lubrzy stoi czołg PT-76 – lekki, pływający pojazd radzieckiej konstrukcji. Wcześniej znajdowało się tu działo samobieżne SU-76, przeniesione później do Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Szlak Nenufarów i ścieżki przyrodnicze

Szlak Nenufarów

Gmina Lubrza sprzyja spokojnej turystyce pieszej i rowerowej. Jedną z najbardziej rozpoznawalnych propozycji jest Szlak Nenufarów – trasa pieszo-rowerowa prowadząca przez tereny związane z jeziorami, lasami i lokalną przyrodą. To dobry wybór dla rodzin, osób szukających łatwiejszej aktywności oraz turystów, którzy chcą poznać okolicę bez pośpiechu.

W krajobrazie gminy ważne miejsce zajmują jeziora, drogi leśne i niewielkie ścieżki prowadzące do punktów widokowych, brzegów wody i miejsc odpoczynku. Takie trasy pozwalają zobaczyć Lubrzę nie tylko jako miejscowość wypoczynkową, ale też jako część większego, zielonego układu przyrodniczego.

Warto wspomnieć także o rezerwacie Pniewski Łęg, położonym w pobliżu jeziora Pień, na wschód od Nowej Wioski. Chroni on torfowisko wysokie, czyli cenny i wrażliwy fragment lokalnej przyrody. To miejsce najlepiej traktować jako spokojny punkt obserwacji natury, z poszanowaniem zasad ochrony przyrody.

Lubrza

Rezerwat przyrody Pniewski Łęg

Fortyfikacje Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego

Pętla Boryszyńska, Lubrza

Jedną z największych atrakcji gminy Lubrza są obiekty południowego odcinka Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego. Ten rozległy system fortyfikacji, budowany w okresie międzywojennym, do dziś fascynuje miłośników historii, militariów i podziemnych tras turystycznych. **07**

Najbardziej znanym miejscem jest Pętla Boryszyńska w Boryszynie. Podziemna trasa prowadzi przez labirynt tuneli, dawne dworce kolejki wąskotorowej, pomieszczenia techniczne, koszary i magazyny.

Zwiedzanie odbywa się z przewodnikiem, a różne warianty tras pozwalają dopasować wyprawę do czasu i możliwości uczestników.

Podziemia MRU mają wyjątkowy klimat: chłód, cisza, betonowe korytarze i ślady dawnej infrastruktury tworzą opowieść zupełnie inną niż ta znana z klasycznych zabytków. To miejsce wymagające dobrego przygotowania, ale dające bardzo mocne wrażenie kontaktu z historią XX wieku.

Podziemia Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego są jednym z najważniejszych zimowisk nietoperzy w Europie. W niektórych latach zimuje tu kilkadziesiąt tysięcy osobników należących do wielu gatunków. To kolejny powód, dla którego ruch turystyczny odbywa się według określonych zasad i z poszanowaniem przyrody.

Przed wizytą warto sprawdzić aktualne terminy, dostępne warianty tras i zasady zwiedzania. W podziemiach panuje niska temperatura, dlatego przyda się ciepła odzież i wygodne obuwie.

Fortyfikacje w terenie

Schron Pz.W. 694, Lubrza

Nie wszystkie ślady Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego ukryte są pod ziemią. W gminie Lubrza i jej okolicach można zobaczyć także obiekty terenowe: schrony, budowle hydrotechniczne i pozostałości założeń obronnych rozsiane wśród lasów.

W Lubrzy znajduje się schron Pz.W. 694, odrestaurowany przez pasjonatów i pokazujący, jak mogły wyglądać wnętrza tego typu obiektów w czasie eksploatacji. To dobry punkt dla osób, które chcą zobaczyć fortyfikacje w mniejszej skali, ale z dużą ilością detali.

W okolicach Staropola znajdują się obiekty Grupy Warownej „Körner”. Część z nich można oglądać z zewnątrz podczas leśnych spacerów, pamiętając jednak, że są to miejsca wymagające ostrożności i rozsądku.

Przy obiektach fortyfikacyjnych należy trzymać się dostępnych tras, nie wchodzić do niedostępnych wnętrz i zachować szczególną ostrożność. Do oglądania obiektów w terenie przydaje się latarka i wygodne obuwie.

Międzyrzecki Rejon Umocniony

Wokół Lubrzy. Wieże, pałace, kościoły i leśne ścieżki

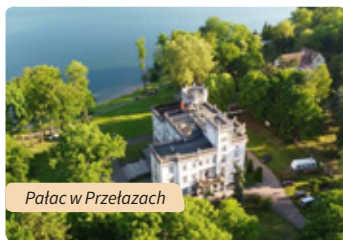
Poza jeziorami i fortyfikacjami gmina Lubrza ma także spokojniejsze miejsca, które warto włączyć do krótkiej wycieczki po okolicy. Wśród lasów, dawnych parków i niewielkich miejscowości zachowały się obiekty przypominające o historii regionu i jego dawnych mieszkańcach.

MOSTKI

Między Mostkami a Przelazami, przy leśnej drodze, stoi kamienna wieża widokowa z XIX wieku. Z daty na belce stropowej wynika, że powstała w 1864 roku, najprawdopodobniej podczas przebudowy parku pałacowego. Choć bywa nazywana wieżą Bismarcka, nie figuruje na liście klasycznych wież tego typu, dlatego najlepiej mówić o niej jako o wieży widokowej w Mostkach. W samej miejscowości zachował się także pałac z 1870 roku.

Wieża w Mostkach

Pałac w Przelazach

PRZELAZY

W Przelazach, nad zachodnim brzegiem Jeziora Niestysz, znajduje się dawny pałac, który był centrum większego majątku ziemskiego. Obiekt wzniesiono w XIX wieku w stylu neorenesansowym. Przez lata rezydencja zmieniała właścicieli, a dziś pozostaje jednym z ciekawszych przykładów dawnej architektury rezydencjonalnej w tej części gminy. Obecnie mieści się tu Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy. 08

BORYSZYN

W Borszynie, znanym przede wszystkim z Pętli Borszyskiej, warto zwrócić uwagę również na kościół filialny pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny. Świątynia została zbudowana w 1648 roku jako ewangelicka, w miejscu starszego kościoła wzmiankowanego już w XV wieku. We wnętrzu zachowało się barokowe wyposażenie z końca XVII wieku.

Kościół w Borszynie

NOWA WIOSKA I OKOLICE JEZIORA PIEŃ

Na wschód od Nowej Wioski, w pobliżu jeziora Pień, znajduje się rezerwat Pniewski Ług. Chroni torfowisko wysokie ze stanowiskiem rośliczki okrągłolistnej, jednej z najbardziej charakterystycznych roślin torfowiskowych.

Jeziora, zamek i krajobraz

Brama Polska

Brama Marchijska

Gmina Łągów należy do najbardziej rozpoznawalnych miejsc wypoczynkowych Ziemi Lubuskiej. Jej sercem jest Łągów, malowniczo położony na przesmyku między Jeziorem Łągowskim i Jeziorem Trześniowskim. To właśnie tu historia spotyka się z krajobrazem: zamek joannitów, bramy miejskie i kameralna zabudowa tworzą wyjątkowy klimat miejscowości. 09

Okolice Łągowa zachęcają do spokojnego odkrywania natury. Łągowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy, bukowe lasy, rezerваты przyrody, jeziora i ścieżki edukacyjne tworzą idealne warunki do spacerów, wycieczek rowerowych i wypoczynku nad wodą.

Poza samym Łągowem warto odwiedzić także mniejsze miejscowości gminy. W Łągówku, Pożrzadle czy Żelechowice zachowały się kościoły szachulcowe, dawne założenia pałacowe i ciche miejsca, w których można zobaczyć mniej oczywistą, lokalną stronę regionu.

Łągów leży między dwoma jeziorami: Łągowskim i Trześniowskim, w granicach Łągowsko-Sulęcińskiego Parku Krajobrazowego. To położenie nadaje miejscowości wyjątkowy charakter i sprawia, że wiele najpiękniejszych widoków znajduje się zaledwie kilka minut spaceru od centrum.

Zamek Łągów

Łągów historyczny

Kościół pw. św. Jana Chrzciciela

Przesmyk między Jeziorem Łagowskim i Jeziorem Trześniowskim

jest naturalnym sercem miejscowości. W niewielkiej odległości od siebie znajdują się tu zamek, bramy miejskie, kościół, punkty widokowe i zejścia nad wodę.

Łągów zawdzięcza swój wyjątkowy charakter położeniu na wąskim przesmyku między Jeziorem Łagowskim i Jeziorem Trześniowskim. Woda, wzgórza i zwarta zabudowa tworzą tu naturalną scenerię dla jednego z najbardziej malowniczych historycznych założeń w regionie.

Najważniejszym zabytkiem miejscowości jest zamek joannitów, którego sylwetka góruje nad centrum Łagowa. Dawna warownia przez wieki była związana z zakonem joannitów i do dziś pozostaje jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli miejscowości. W jej otoczeniu zachował się kameralny układ dawnego miasteczka, prowadzący przez bramy, uliczki i fragmenty dawnych umocnień. **10**

Do najcenniejszych elementów historycznego Łagowa należą Brama Marchijska i Brama Polska. Razem z fragmentami murów obronnych przypominają o czasach, gdy miejscowość miała charakter obronny, a jej położenie między jeziorami sprzyjało kontroli przejścia przez przesmyk. Spacer przez centrum pozwala zobaczyć, jak mocno historia Łagowa wpisana jest w krajobraz.

Warto zatrzymać się także przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela. Świątynia dopełnia historyczny obraz miejscowości i stanowi ważny punkt spaceru między zamkiem, bramami i jeziorami. To właśnie ta bliskość zabytków, wody i zieleni sprawia, że Łągów najlepiej odkrywać powoli, pieszo, z aparatem w ręku.

Łągów z lotu ptaka

Jeziora i park krajobrazowy

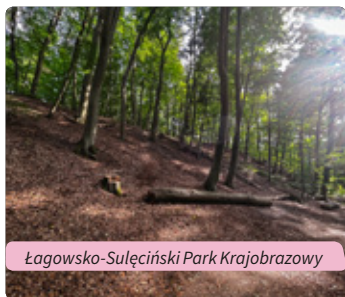

Jezioro Łagowskie

Największym bogactwem okolic Łagowa jest krajobraz: dwa jeziora, strome brzegi, bukowe lasy i malownicze punkty widokowe. Jezioro Łagowskie i Jezioro Trześniowskie otaczają miejscowość z dwóch stron, tworząc wyjątkowe warunki do wypoczynku nad wodą, spacerów i spokojnego kontaktu z naturą.

Szczególne miejsce zajmuje Jezioro Trześniowskie, jedno z najgłębszych jezior województwa lubuskiego. Jego brzegi mają miejscami bardziej dziki, leśny charakter, a wędrowka wzdłuż taflí wody pozwala zobaczyć Łagów z zupełnie innej perspektywy. Z kolei Jezioro Łagowskie jest mocno związane z wypoczynkowym rytmem miejscowości i letnią atmosferą regionu.

Cały ten krajobraz chroni Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy, obejmujący okolice Łagowa i Sulęcina. Park powstał, by zachować najcenniejsze fragmenty rzeźby polodowcowej, lasów bukowych, jezior rynnowych i naturalnych siedlisk wielu gatunków roślin i zwierząt. To idealne miejsce dla osób, które lubią poznawać region pieszo, rowerem albo z poziomu spokojnych ścieżek edukacyjnych.

Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy

Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy obejmuje okolice Łagowa i Sulęcina. W jego otulinie znajdują się m.in. Jemiołów, Łagówek, Pożrza-dło, Gronów, Stok i Osiedle Górnicze Sieniawa.

Sokola Góra i rezerwat

Stary cmentarz ewangelicki

Kilkaset metrów od łagowskiego zamku znajduje się Sokola Góra – miejsce, w którym historia spotyka się z naturą. To stanowisko archeologiczne z pozostałościami osady kultury łużyckiej oraz wczesnośredniowiecznego grodu obronnego. Do dziś czytelne są fragmenty dawnych wałów, a przez wzgórze prowadzi ścieżka przyrodniczo-historyczna „Sokola Góra”.

Na szczycie wzgórza, po południowo-zachodniej stronie Jeziora Trzeńskiego, zachował się dawny cmentarz ewangelicki. Wśród drzew można odnaleźć pozostałości XIX-wiecznych nagrobków i ślady dawnego układu alei. Miejsce ma spokojny, nieco ukryty charakter i dobrze pokazuje wielowarstwową historię Łagowa.

Okolice Łagowa są cenne także przyrodniczo. Rezerwat Nad Jeziorem Trzeńskim chroni fragment naturalnego lasu bukowego na stromych brzegach jeziora. Pawski Ług zachowuje roślinność bagienną i torfowiskową, a Buczyzna Łagowska należy do najcenniejszych drzewostanów bukowych regionu. Warto wspomnieć również Pniewski Ług, gdzie chronione jest torfowisko wysokie ze stanowiskiem rosiczki okrągłolistnej.

Na Sokolej Górze można zobaczyć ślady bardzo dawnych dziejów: osadnictwa kultury łużyckiej sprzed naszej ery oraz wczesnośredniowiecznego grodu obronnego.

zamek joannitów – ścieżka „Sokola Góra” – dawne wały grodziska – dawny cmentarz ewangelicki – brzeg Jeziora Trzeńskiego.

Poza główną trasą

Gmina Łągów to nie tylko sama miejscowość wypoczynkowa. W okolicznych wsiach zachowały się kościoły szachulcowe, dawne założenia pałacowe, zabytki techniki i ślady lokalnych tradycji. Warto zarezerwować czas na krótką wycieczkę poza centrum Łągowa, zwłaszcza jeśli lubi się miejsca spokojniejsze i mniej oczywiste.

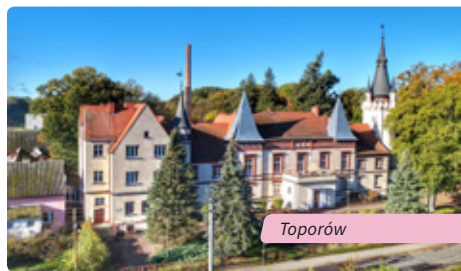
Kościół w Pożrzadle

ŁĄGÓWEK, POŻRZADŁO I ŻELECHÓW

W Łągówku zachował się XVIII-wieczny kościół szachulcowy z drewnianą wieżyczką. Podobny charakter ma świątynia w Pożrzadle, przy której znajduje się szachulcowa pastorówka. W Żelechowie warto zwrócić uwagę na kościół szachulcowy z XVII wieku oraz neorenesansowy pałac z XIX wieku otoczony parkiem.

TOPORÓW

W Toporowie znajduje się pałac z przełomu XIX i XX wieku. To jeden z przykładów rezydencjonalnej architektury okolic Łągowa, przypominający o dawnych majątkach ziemskich i historii miejscowości położonych poza głównym ruchem turystycznym.

Toporów

Kościół w Sieniawie

SIENIAWA

Sieniawa leży wśród lasów i pól, a jej krajobraz łączy zabytki z przemysłową historią. W centrum miejscowości znajduje się neoromański kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, a w pobliżu zachowały się drewniana wieża kościelna z XVIII wieku i szachulcowy dom. Miejscowość znana jest także z tradycji górniczych związanych z wydobywaniem węgla brunatnego.

Kościół szachulcowy jest jednym z najbardziej charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego gminy Łągów. Ich drewniana konstrukcja i kameralna skala dobrze wpisują się w spokojny charakter okolicznych wsi.

Aktywnie i kulturalnie

Wiadukt w Łągowie

Łągów od lat przyciąga nie tylko krajobrazem i zabytkami, ale także wydarzeniami oraz możliwościami aktywnego wypoczynku. Jednym z najbardziej rozpoznawalnych miejsc jest łąkowski amfiteatr, powstały w 1969 roku. To właśnie tutaj odbywa się Lubuskie Lato Filmowe – jedno z najstarszych wydarzeń filmowych w Polsce, silnie związane z kulturalną tożsamością miejscowości.

Ciekawym punktem spaceru jest także ceglany wiadukt kolejowy nad ul. Mostową, zbudowany w 1906 roku na potrzeby dawnej linii kolejowej Międzyrzecz – Toporów. Można wejść na niego stromymi schodami, a z góry zobaczyć rozległy widok na Łągów i jego najbliższe otoczenie. **11** Miłośnicy spokojnego ruchu znajdą w gminie ścieżki edukacyjne i trasy spacerowe prowadzące przez lasy, brzegi jezior i tereny rezerwatów. Szczególnie warte uwagi są ścieżki „Sokola Góra”, „Pawski Ług” oraz „Łągowskie szkatuły”. Pełniejsze propozycje tras pieszych i rowerowych warto pokazać w dalszej części folderu, w rozdziale poświęconym aktywnemu wypoczynkowi.

Przed wyruszeniem na trasy w północnej części Łągowo-Sulęcińskiego Parku Krajobrazowego warto sprawdzić aktualne zasady poruszania się po terenie. Część obszaru znajduje się w strefie ochronnej poligonu wojskowego.

centrum Łągowa – amfiteatr – wiadukt kolejowy – punkt widokowy – zejście nad jezioro.

Kolej, granica i drewniane kościoły

Zbąszynek

Gmina Zbąszynek ma historię inną niż większość miejsc w powiecie. Jej sercem jest miasto, które wyrosło z kolei i dawnej granicy polsko-niemieckiej. Po I wojnie światowej, gdy na mocy traktatu wersalskiego wytyczono nową granicę, dotychczasowy ważny węzeł kolejowy w Zbąszyniu znalazł się po stronie polskiej. Po stronie niemieckiej zaczęto więc budować nową stację graniczną Neu Bentschen, czyli dzisiejszy Zbąszynek. 12

Wokół dworca powstało zaplanowane osiedle dla kolejarzy, celników, pracowników poczty i służb granicznych. Do dziś w układzie miasta, zabudowie i kolejowym rytmie miejsca można odnaleźć ślady tej przygranicznej historii. Zbąszynek pozostaje ważnym węzłem kolejowym, leżącym na trasie łączącej Berlin, Poznań i Warszawę.

Gmina ma jednak także spokojniejsze, bardziej kameralne oblicze. W okolicznych miejscowościach zachowały się drewniane kościoły o wyjątkowej randze, wiejskie krajobrazy i miejsca związane z lokalną tradycją. Dlatego Zbąszynek warto poznawać podwójnie: przez historię kolei i przez Szlak Kościołów Drewnianych.

Dworzec w Zbąszynku otwarto najpierw dla ruchu towarowego w 1925 roku, a dla ruchu pasażerskiego w 1930 roku. Miasto rozwijało się jako zaplecze nowej stacji granicznej.

Pomnik kolejarza, Zbąszynek

Miasto zbudowane przy granicy

Parowóz Tp3-36, Zbąszynek

Historyczna nazwa Zbąszynka to Neu Bentschen. Po 1945 roku miejscowość znalazła się w granicach Polski, a obecna nazwa nawiązuje do sąsiedniego Zbąszynia. Kolejowa wieża ciśnień została wpisana do rejestru zabytków województwa lubuskiego w 2014 roku.

Historia Zbąszynka zaczęła się od kolei i granicy. Po I wojnie światowej, gdy traktat wersalski wyznaczył nowy przebieg granicy polsko-niemieckiej, dotychczasowy węzeł kolejowy w Zbąszyniu znalazł się po stronie polskiej. Po stronie niemieckiej trzeba było stworzyć nową stację graniczną, zdolną obsłużyć ruch kolejowy, odprawy i zaplecze dla pracowników.

Do dziś Zbąszynek zachował czytelny, uporządkowany charakter. Dworzec i układ ulic przypominają o czasach, gdy kolej decydowała o rytmie życia miejscowości. Choć granica dawno zmieniła swoje znaczenie, Zbąszynek nadal pozostaje ważnym węzłem kolejowym na trasach łączących zachód i centrum Polski.

Jednym z najbardziej charakterystycznych budynków kolejowego Zbąszynka jest dawna kolejowa wieża ciśnień. Wzniesiono ją w latach 1923–1924 na potrzeby nowego węzła granicznego oraz zaopatrzenia miasta w wodę.

Kolejową tożsamość miasta przypomina także zabytkowa lokomotywa stojąca przy dworcu. Parowóz Tp3-36, wyprodukowany w Hanowerze w 1913 roku.

Kolejowa opowieść miasta ma też współczesną odsłonę. W czerwcu 2026 roku na murze oporowym przy ul. Okrężnej powstał wielkoformatowy mural inspirowany „Lokomotywą” Juliana Tuwima.

Zbąszynek

Szlak Kościołów Drewnianych Regionu Kozła

Kościół Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Chlastawie

Przez teren gminy Zbąszynek przebiega Szlak Kościołów Drewnianych Regionu Kozła. To propozycja dla osób, które lubią spokojne zwiedzanie, dawną architekturę i miejsca, w których historia zapisana jest w drewnie, polichromiach i wiejskim krajobrazie. Trasa liczy około 23 kilometry i prowadzi m.in. przez Chlastawę oraz Kosieczyn, a dalej także do zabytkowego kościoła w Kłępsku w gminie Sulechów.

Jednym z najważniejszych punktów szlaku jest kościół filialny pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Chlastawie, wzniesiony w 1637 roku jako świątynia ewangelicka. Wraz z bramą-dzwonnica i dawnym cmentarzem tworzy cenny zespół sakralny.

Wyjątkowym miejscem jest także kościół Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Kosieczynie, wymieniany wśród najstarszych drewnianych świątyń na ziemiach polskich. Badania dendrochronologiczne wykazały, że najstarsze belki wykorzystane w konstrukcji kościoła pochodzą z drewna ściętego w 1345 roku, w czasach panowania Kazimierza Wielkiego. 13

Kościół w Chlastawie należy do grupy tzw. kościołów granicznych, przeznaczonych dla protestantów ze Śląska. Z kolei Kosieczyn przyciąga uwagę niezwykle wczesnym datowaniem elementów konstrukcji, dzięki czemu jest jednym z najcenniejszych obiektów drewnianej architektury sakralnej w regionie.

Kolejowa wieża ciśnień, Zbąszynek

Dąbrówka Wielkopolska

Pałac w Dąbrówce Wielkopolskiej

Dąbrówka Wielkopolska wyróżnia się zachowanym układem przestrzennym dawnej wsi owalnicowej. Jej rozplanowanie na osi północ-południe do dziś pozostaje czytelne, a jednym z charakterystycznych punktów miejscowości jest staw położony przed dawnym założeniem pałacowym. W centrum wsi znajduje się barokowy kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Pierwsza świątynia, zbudowana z drewna w 1459 roku, spłonęła, a obecny kościół odbudowano i konsekrowano w 1660 roku. W XVIII wieku został przebudowany i powiększony, a w latach 1978–1980 dobudowano nawę wschodnią, nazywaną przez wiernych kaplicą św. Jakuba Apostoła, oraz chór. Obok kościoła stoi drewniana dzwonnica z XIX wieku.

Tuż obok kościoła znajduje się neorenesansowy pałac von Schwarzenau. Powstał w latach 1856–1859 według projektu Friedricha Augusta Stülera, wybitnego architekta szkoły berlińskiej. Rezydencja łączyła inspiracje angielskim stylem elżbietańskim z detalami niemieckiego renesansu. Obecnie pałac znajduje się w rękach prywatnych. 14

Friedrich August Stüler, projektant pałacu w Dąbrówce Wielkopolskiej, pracował także przy prestiżowych realizacjach europejskich, m.in. przy Muzeum Narodowym w Sztokholmie i gmachu Akademii Nauk w Budapeszcie.

Pałac w Dąbrówce Wielkopolskiej

Wokół Zbąszynka. Kolejowe miasto, wsie i spokojne jeziora

Poza samym Zbąszynkiem gmina ma wiele miejsc, które dobrze uzupełniają opowieść o kolei i drewnianej architekturze. W krótkiej trasie można połączyć historyczny układ miasta, kościoły, dawne założenia pałacowo-parkowe oraz tereny rekreacyjne nad jeziorami.

KOSIECZYN

Oprócz drewnianego kościoła Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza miejscowość zachowała spokojny, wiejski charakter. Warto uwzględnić ją jako jeden z najważniejszych punktów Szlaku Kościołów Drewnianych.

Kościół w Kosieczynie

Jezioro Koźlarskie

JEZIORA I TERENY REKREACYJNE

Okolice Zbąszynka oferują także spokojniejsze miejsca wypoczynku nad wodą, m.in. w rejonie Jeziora Błędno i Jeziora Koźlarskiego. To dobre uzupełnienie zwiedzania zabytków, szczególnie dla osób szukających krótkiego odpoczynku w plenerze.

ROWEREM PO OKOLICY

Gmina Zbąszynek dobrze nadaje się do krótkich wycieczek rowerowych. Rozległe lasy i sieć lokalnych dróg o niewielkim natężeniu ruchu pozwalają układać trasy wokół miasta, łącząc kolejową historię Zbąszynka z drewnianymi kościołami w Chlastawie i Kosieczynie, Dąbrówką Wielkopolską oraz terenami rekreacyjnymi nad jeziorami. To propozycja szczególnie dla osób, które lubią spokojne przejazdy bocznymi drogami, z przystankami przy zabytkach i w punktach widokowych.

PROPOZYCJA ROWEROWEJ PĘTLI

Zbąszynek – Chlastawa – Kosieczyn – Dąbrówka Wielkopolska – okolice Jeziora Błędno lub Jeziora Koźlarskiego – Zbąszynek.

DĄBRÓWKA I OKOLICE CHLASTAWY

Okolice Chlastawy i Dąbrówki Wielkopolskiej tworzą spokojny krajobraz pól, lasów, alei drzew i śródleśnych dróg. To dobra propozycja dla osób, które chcą połączyć zwiedzanie drewnianych kościołów z krótkim spacerem albo rowerową wycieczką po mniej uczęszczanych trasach.

Chlastawa

Wnętrze drewnianego kościoła w Kosieczynie

ŚLADAMI HISTORII POGRANICZA

Zwiedzanie gminy warto ułożyć jako trasę łączącą Zbąszynek, Kosieczyn, Chlastawę i Dąbrówkę Wielkopolską. Każda z tych miejscowości opowiada inną część historii regionu: od średniowiecznych drewnianych świątyń, przez dawne rezydencje ziemiańskie, po XX-wieczne miasto kolejarzy.

Zbąszynek

Pałace, folwarki i spokojne krajobrazy

Smardzewo

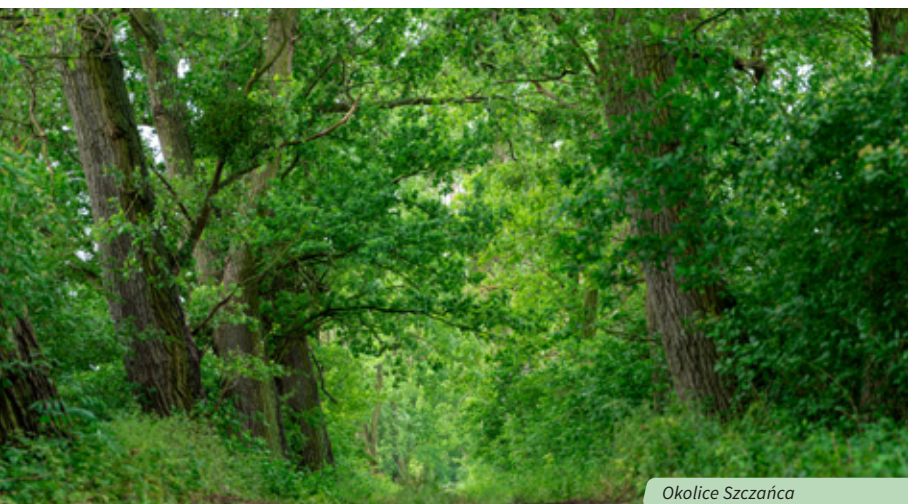
Folwark dolny, Szczaniec

Gmina Szczaniec ma kameralny, wiejski charakter. To przestrzeń dawnych majątków ziemskich, parków, kościołów, zabudowań folwarcznych i leśnych dróg, które najlepiej odkrywać niespiesznie. Nie jest to rozdział wielkich kurortów, lecz miejsc z historią ukrytą w krajobrazie.

W Szczanćcu i okolicznych miejscowościach zachowały się ślady dawnych rodów właścicielskich, rezydencji i gospodarstw. Myszęcín, Ojerzyce, Brudzewo i Smardzewo pokazują inną stronę powiatu: spokojniejszą, bardziej lokalną, związaną z architekturą dworską i codziennością dawnych wsi.

To dobry kierunek dla osób, które lubią krótkie wycieczki bocznymi drogami, fotografowanie detali architektury i spacerów wśród parkowego starodrzewu. Gmina Szczaniec dobrze uzupełnia bardziej znane atrakcje powiatu, pokazując jego cichsze, historyczne zaplecze.

Gmina Szczaniec jest gminą wiejską. Tworzą ją m.in. Szczaniec, Brudzewo, Myszęcín, Ojerzyce, Smardzewo, Opalewo, Kiełcze, Koźminek, Dąbrówka Mała, Wilenko i Wolimirzyce.

Szczaniec historyczny

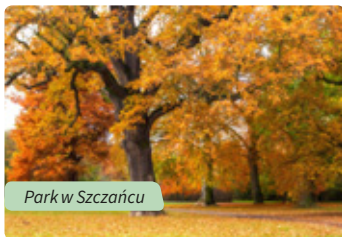

Pałac w Szczañcu

Szczaniec, siedziba gminy, zachował charakter miejscowości o długiej historii i czytelnym, wiejskim układzie. W centrum warto zwrócić uwagę na kościół pw. św. Anny, najstarszą świątynię w gminie. Jej początki sięgają XVI wieku, a późniejsze przebudowy sprawiły, że łączy elementy późnego gotyku z architekturą XIX wieku.

O historii Szczañca przypominają także pozostałości dawnych majątków ziemskich. W miejscowości funkcjonowały niegdyś dwa założenia związane z dobrami rycerskimi: Mittel Stentsch i Ober Stentsch. Z tą historią wiążą się nazwiska dawnych właścicieli, m.in. rodu von Kalckreuth. W krajobrazie miejscowości zachowały się także ślady dawnego zespołu pałacowo-parkowego i zabudowania folwarczne. Pałac, wzniesiony w drugiej połowie XIX wieku, przypomina o czasach, gdy Szczaniec był siedzibą znanych rodów właścicielskich, w tym Szczanieckich i von Kalckreuthów. Zachowany park to dobre miejsce na spokojny spacer i chwilę odpoczynku.

Szczaniec nosił dawniej niemiecką nazwę Stentsch. Przed 1945 rokiem miejscowość była związana z historycznym powiatem Züllichau-Schwiebus.

Park w Szczañcu

Urząd Gminy w Szczañcu

Myszęcin i Brudzewo

Pałac w Myszęcinie

W Myszęcinie znajduje się jeden z najbardziej malowniczych zespołów pałacowych w gminie. Późnoklasycystyczny pałac z około połowy XIX wieku powstał lub został przebudowany z inicjatywy dr. Paula Ernesta Jablonsky'ego, który nabył majątek w 1842 roku. Rezydencja ma prostą, elegancką bryłę, a w jej otoczeniu zachował się park wpisany do rejestru zabytków.

W krajobrazie gminy Szczaniec dawne parki i folwarki są równie ważne jak same pałace. To one często najlepiej pokazują skalę dawnych majątków i ich związek z otoczeniem.

Pałac w Myszęcinie

Park w Myszęcinie założono pod koniec XVIII wieku, a około połowy XIX wieku przekształcono w park krajobrazowy. Rosną tu stare drzewa, w tym pomnikowe dęby, a charakter miejsca podkreśla zabytkowa aleja lipowa. Obok zachował się także XVIII-wieczny spichlerz, będący częścią dawnego folwarku. Obiekt znajduje się obecnie w rękach prywatnych, dlatego najlepiej traktować go jako punkt do oglądania z zewnątrz i z poszanowaniem własności.

W Brudzewie zachował się dawny park dworski z XIX wieku o powierzchni około 2 ha. Choć sam dwór jest słabiej rozpoznawalny w turystycznym obiegu, park przypomina o dawnym założeniu majątkowym i może być ciekawym przystankiem dla osób zainteresowanych historią małych rezydencji.

Ojerzyce, Smardzewo i Opalewo

Pałac w Ojerzycach

Ojerzyce należą do ciekawszych miejsc rezydencjonalnych w gminie. Tutejszy neorenesansowy pałac z końca XIX wieku powstał na miejscu starszego dworu z XVII lub XVIII wieku. Wraz z parkiem krajobrazowym i zabudowaniami folwarcznymi tworzy jeden z najlepiej zachowanych zespołów rezydencjonalnych w gminie.

Historia Ojerzyc sięga średniowiecza, a przez kolejne stulecia majątek przechodził przez ręce różnych rodzin właścicielskich. W XIX wieku powstała rezydencja o pałacowym charakterze, później adaptowana do nowych funkcji. Przed drukiem warto potwierdzić aktualny status obiektu i możliwość fotografowania.

W Smardzewie warto odnotować barokowy kościół Matki Bożej Częstochowskiej z 1776 roku. Świątynia wyróżnia się prostą, harmonijną bryłą i zachowanym historycznym charakterem. W pobliżu znajdują się pozostałości dawnego majątku ziemskiego, m.in. zabytkowy spichlerz i gołębnik. Z miejscowością wiąże się także dawny zespół pałacowy „Biały Dwór”, którego historia sięga średniowiecza.

Osobny przystanek może stanowić Opalewo. Zachowało ono historyczny układ owalnicy ze stawem w centrum miejscowości. W tym układzie znajduje się neogotycki kościół parafialny z lat 1871–1872, wyróżniający się ceglaną architekturą i smukłą wieżą.

Przy dawnych majątkach ziemskich często zachowywały się nie tylko pałace, ale także parki, stawy, zabudowania folwarczne i aleje dojazdowe. Właśnie te elementy warto fotografować, bo tworzą pełniejszy obraz miejsca.

Niemiecki Obóz Karny Brätz

Szczaniec – Obóz Karny Brätz

W okolicach dzisiejszych Nowych Karczy znajdował się w czasie II wojny światowej niemiecki Obóz Karny Brätz. Miejsce to bywa określane także jako obóz w Brójcach lub Myszęcinku – historycznej nazwie związanej z pobliskim Myszęcinem, która z czasem wyszła z powszechnego użycia. Sama nazwa Nowe Karcze odnosi się do dawnego niemieckiego folwarku Neuvorwerk, czyli „nowego folwarku”. Historia obozu jest jednym z najtrudniejszych i najważniejszych wątków pamięci tej części gminy. Obóz założono na początku lat 40. XX wieku w związku z budową Reichsautobahn, czyli niemieckiej Autostrady Rzeszy, planowanej jako połączenie Berlina z Poznaniem i dalej z terenami wschodnimi. Więźniowie byli zmuszani do ciężkiej pracy przy realizacji tej inwestycji. Z wycieńczenia, chorób i nieludzkich warunków zginęło tu ponad 1000 osób, a według części szacunków nawet ponad 2000 więźniów.

Teren dawnego obozu znajduje się w pobliżu obecnej drogi krajowej nr 92, na południe od Brójec. O miejscu przypomina pamiątkowy głaz z tablicą informacyjną ustawiony przy zjeździe z drogi. To punkt, który warto traktować przede wszystkim jako miejsce zadumy i pamięci o ofiarach pracy przymusowej.

Szczaniec – Obóz Karny Brätz

Położenie obozu było ściśle związane z planowanym przebiegiem niemieckiej autostrady w kierunku wschodnim. Dzisiejszy kamień pamiątkowy przypomina o ludziach, którzy zginęli przy tej inwestycji.

Leśne drogi i Uroczysko Grodziszczce

Uroczysko Grodziszczce

Gmina Szczaniec dobrze nadaje się do krótkich, spokojnych wycieczek samochodem, rowerem albo pieszo. Jej krajobraz tworzą pola, lasy, dawne parki, aleje i niewielkie miejscowości, w których można odnaleźć ślady dawnych założeń dworskich.

Warto uwzględnić również okolice doliny Obry, która nadaje tej części regionu bardziej przyrodniczy charakter. Leśne drogi, tereny spacerowe i ciche odcinki między wsiami mogą być dobrym uzupełnieniem zwiedzania pałaców i kościołów.

Najcenniejszym przyrodniczym punktem tej opowieści jest rezerwat przyrody Uroczysko Grodziszczce. Utworzony w 1969 roku rezerwat leśny obejmuje 15,75 ha i znajduje się w gminie Szczaniec, na terenie Nadleśnictwa Babi-most, na lewym brzegu Leniwej Obry. Chroni wielogatunkowy las liściasty typu grąd oraz średnio-wieczne grodzisko.

W drzewostanie rezerwatu występują m.in. stare jesiony, buki i dęby, z których część osiąga wiek 200–300 lat. W runie leśnym można spotkać charakterystyczne gatunki roślin, m.in. listerę jajowatą, kokorycz pustą, kokoryczkę wielokwiatową, przytulię wonną i przylaszczkę pospolitą. Wiosną uwagę zwracają także łany kwitnących zawilców. **15**

Uroczysko Grodziszczce jest objęte ochroną ścisłą, dlatego należy poruszać się z poszanowaniem zasad ochrony przyrody i nie schodzić z wyznaczonych dróg lub ścieżek, jeśli są dostępne.

Szczaniec – Myszęcin – Brudzewo – Ojerzyce – Smardzewo – powrót przez tereny leśne i drogi lokalne.

Przyjeźdź do nas!

CYKLICZNE IMPREZY W POWIECIE ŚWIEBODZIŃSKIM

Wiosna – Cykl biegów Grand Prix Powiatu Świebodzińskiego (Zbąszynek, Lubrza- maj, Łagów, Niesulice – czerwiec) Cam-powisko – Festiwal Podróży (Świebodzin), piknik Motoserce (Świebodzin), Noc Muzeów (Świebodzin), Ekotarg w Szczañcu (raz w miesiącu)

Lato – Lubuskie Lato Filmowe (Łagów Lubuski), Dąbrowieckie Folklorystyczne Spotkania „U progu lata” (Dąbrowka Wielko-polska), Jarmark Joannitów (Łagów Lubuski), festiwal „Abyśmy Byli Jedno” (Łagów Lubuski), Złot – Rock Blues i Motocykle (Łagów Lubuski), Festiwal Muzyki Myśliwskiej i Diczyny w Ła-gowie, festiwal Muzyka w Raju (Gościkowo, Świebodzin), Dni Świebodzina, Dni Łagowa, Dni Zbąszyńska, Dni Ziemi Szczaniec-kiej, Noc Nenufarów (Lubrza), Lawendowa Biesiada (Zbąszy-nek), SUP CUP Przełazy, Dożynki Powiatowo-Gminne.

Jesień – Święto Pieczonego Ziemniaka (Skotopaska – Dar-nawa), Zbąszyńska Jesień Teatralna (Zbąszynek), Rodzinny Rajd Rowerowy (Szczaniec), „Niebo w Zieleni” – Międzyna-rodowy Plener Malarski (Łagów Lubuski), Triathlon Tri Nad Niesłyszem (Przełazy)

Zima – jarmarki bożonarodzeniowe, Marsz z pochodniami (Łagów Lubuski)

Natura, tradycja i wyjątkowe miejsca

Rezerwat Biosfery UNESCO Spreewald

Powiat Sprewa-Nysa, położony w południowo-wschodniej Brandenburgii, zachwyca różnorodnością krajobrazów i bogactwem atrakcji turystycznych. To region lasów, jezior, rzek i terenów wodnych, który sprzyja aktywnemu wypoczynkowi oraz spokojnemu odkrywaniu natury.

Na odwiedzających czekają malownicze trasy rowerowe, zabytkowe kościoły i pałace, muzea, ogrody, miejsca techniki oraz punkty, w których można lepiej poznać lokalną historię i kulturę. Szczególny charakter regionowi nadają tradycje Serbołużyczan – żywe do dziś i obecne w wielu miejscowościach powiatu. Do najciekawszych miejsc należą m.in. uzdrowskiy Burg w Szprewaldzie, historyczne Peitz z krajobrazem stawowym, Guben-Gubin nad Nysą, Ogród Różany w Forst, przemysłowe i pogórnice krajobrazy Łużyc oraz mniejsze miejscowości z niezwykłymi muzeami, kościołami i lokalnym rzemiosłem.

Powiat Sprewa-Nysa obejmuje obszary należące do kilku atrakcyjnych krain turystycznych: Szprewaldu, Dolnych Łużyc, Łużyckiego Pojezierza i Łuku Mużakowa.

Izba Regionalna w Burg

Szlak Ogórkowy

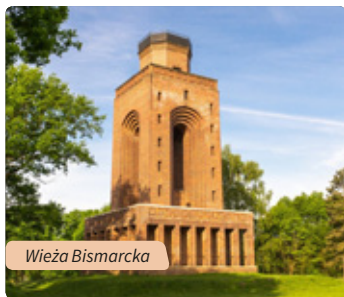
Szprewald: woda, tradycja i odpoczynek

BURG (SPREEWALD)

Burg, po dolnołużycku Bórkowy, leży w sercu malowniczego Szprewaldu. To miejsce kanałów, rozproszonych zabudowy, historycznych gospodarstw i spokojnego kontaktu z naturą. Odwiedzający mogą wybrać rowerowe ścieżki wzdłuż kanałów, spływy kajakowe, spacerować wśród zieleni albo rejs tradycyjną łodzią Kahn, prowadzoną długim wiosłem.

Burg

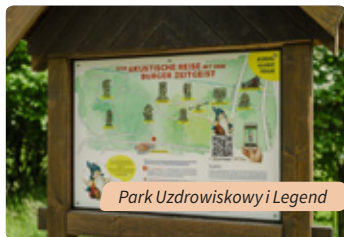
Wieża Bismarcka

WIEŻA BISMARCKA W BURG

Na wzgórzu Schlossberg wznosi się 27-metrowa Wieża Bismarcka, jeden z symboli uzdrowiska. Z jej szczytu rozciąga się szeroka panorama Szprewaldu. Budowlę wzniesiono w latach 1915–1917 z cegły klinkierowej; do dziś jest popularnym celem krótkich wycieczek.

IZBA REGIONALNA I PARK LEGEND

W tradycyjnej, krytej strzechą chaty zrębowej w Burg mieści się niewielka Izba Regionalna, przybliżająca historię regionu, dawne rzemiosło, stroje i zwyczaje serbołużyckie. Warto odwiedzić także Park Uzdrowski i Legend z rzeźbami inspirowanymi lokalnymi podaniami, ogrodami tematycznymi i spokojnymi alejkami spacerowymi.

Park Uzdrowski i Legend

Szlak Ogórkowy

SZLAK OGÓRKOWY

Szlak Ogórkowy to jedna z najbardziej znanych tras rowerowych Szprewaldu. Licząca około 260 km pętla prowadzi przez Rezerwat Biosfery UNESCO, wzdłuż kanałów, łąk i miejscowości związanych z kulinarną tradycją regionu. Można pokonać całość albo wybrać krótszy, rodzinny odcinek.

Dissen, Briesen i lokalne dziedzictwo

MUZEUM REGIONALNE W DISSEN I „STARY LUD”

Dissen to dobre miejsce, by poznać kulturę Serbołużyczan. Muzeum Regionalne pokazuje dawne życie codzienne, tradycyjne stroje, zajęcia i obrzędy mieszkańców regionu. Szczególną atrakcją jest „Stary Lud” – zrekonstruowana osada słowiańska, która przenosi odwiedzających w realia życia sprzed około tysiąca lat.

Kościół w Dissen

KOŚCIÓŁ EWANGELICKI W BRIESEN

Kościół w Briesen słynie z jednych z najlepiej zachowanych średnio-wiecznych malowideł ściennych w Brandenburgii. Cykl przedstawia historię Męki Pańskiej i Zmartwychwstania, a zachodnia ściana ukazuje symboliczny świat Antychrysta. Malowidła ukończono w 1486 roku.

Muzeum Regionalne w Dissen

KOŚCIÓŁ EWANGELICKI W DISSEN

Obecny kościół w Dissen powstał w 1772 roku po wielkim pożarze miejscowości. Wnętrze wyróżnia malowany drewniany strop oraz empory ze scenami z życia Jezusa i cytatami biblijnymi w języku niemieckim i dolnołużeckim. Ciekawostką jest gwiazda Dawida umieszczona w wieży w 1937 roku, która przetrwała okres nazistowski.

Kościół w Briesen

Hollandermühle Turnow

WIATRAK W TURNOW

W Turnow-Preilack zachował się holenderski młyn z 1858 roku. Położony na wzgórzu Galgenberg, od pokoleń związany z jedną rodziną, pozwala zobaczyć dawną technikę młynarską, w tym ponadstuletnią działającą windę.

Nad Nysą i wśród stawów

GUBEN-GUBIN

Guben i Gubin historycznie były jednym miastem. Po II wojnie światowej Nysa Łużycka podzieliła je na część niemiecką i polską. Dziś spacer po obu stronach granicy pozwala zobaczyć wspólną historię miasta, dawny przemysł, zielone centrum i tereny nad Nysą oraz Egelneiß.

Guben-Gubin

Winnica w Grano

WINNICA W GRANO

W Grano, w gminie Schenkendöbern, pielęgnowane są winiarskie tradycje ziemi gubeńskiej. Uprawiane są tu białe i czerwone odmiany winorośli, a lokalne wina posiadają chronioną nazwę geograficzną „Brandenburger Landwein”.

MUZEUM HUTNICTWA I RYBOŁÓWSTWA W PEITZ

Peitz łączy tradycję hutnictwa żelaza i rybołówstwa. Muzeum mieści się w zabytkowym kompleksie dawnej huty, w hali z piecami hutniczymi i odlewnią. Ekspozycja prowadzi przez historię jednej z najstarszych, częściowo zachowanych hut żelaza w Niemczech oraz przez dzieje rybołówstwa śródlądowego.

Muzeum Huty Szkła i Rybołówstwa

Erlebnispark Teichland

STAWY W PEITZ I ERLEBNISPARK TEICHLAND

Krajobraz stawów w Peitz należy do najcenniejszych przyrodniczo obszarów regionu. Niedaleko znajduje się Erlebnispark Teichland z letnim torem saneczkowym, zjazdami pontonowymi, parkiem linowym, wieżą widokową i słowińskim gajem rzeźb.

Róże, tekstylia i rzeka

WSCHODNIONIEMIECKI OGRÓD RÓŻANY W FORST

Ogród Różany w Forst zajmuje około 17 ha i należy do najbardziej rozpoznawalnych miejsc regionu. Zabytkowe założenie parkowe składa się z Parku Róż, Parku na wyspie Wehrinsel i wyspy Reisingwehrinsel. W sezonie kwitną tu dziesiątki tysięcy róż w blisko tysiącu odmianach.

Park Róż

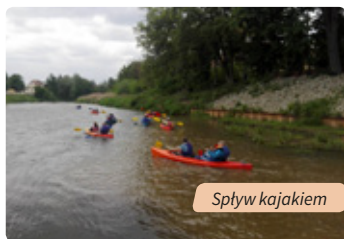
Muzeum w Forst

BRANDENBURSKIE MUZEUM WŁÓKIENICTWA W FORST

Forst było niegdyś ważnym ośrodkiem przemysłu tekstylnego. Muzeum mieści się w dawnej fabryce sukna Daniela Noacka z 1897 roku i pokazuje rozwój produkcji tekstyliów od końca XIX do połowy XX wieku. Interaktywne ekspozycje, maszyny i archiwalne fotografie opowiadają także o codziennym życiu mieszkańców miasta.

KAJAKIEM PO NYSIE

Nysa Łużycka jest naturalną osią pogranicza. Spływ z Forst lub Guben pozwala zobaczyć region z perspektywy rzeki: raz spokojnej, raz bardziej dzikiej. To propozycja dla osób szukających ciszy, przygody i bliskości natury.

Spływ kajakiem

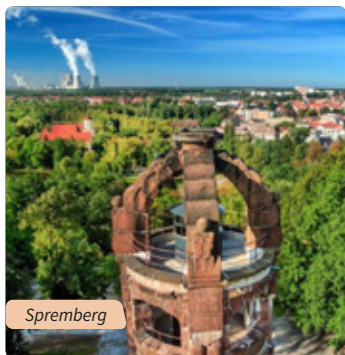
Skansen w Klinge

SKANSEN „SKOK W CZASIE” W KLINGE

Przy jeziorze Klinger See znajduje się miejsce, które przenosi odwiedzających do epoki lodowcowej. Naturalnej wielkości repliki mamutów, znaleziska geologiczne i widok na powstające jezioro tworzą ciekawy przystanek rodzinny i edukacyjny.

Krajobraz przemian

Spremberg

SPREMBERG – PERŁA ŁUŻYC

Spremberg, położony nad Sprewą, zachwyca klimatycznym centrum, kamienicami, kawiarniami i parkami. Warto zobaczyć najstarszy budynek mieszkalny miasta, dawny kościół Wendyjski, Zaułek Byka i park przy Stawie Łabędzim. W zamku miejskim działa muzeum prezentujące historię regionu i Dolnołużyckiego Krajobrazu Wrzosiwskiego.

WELZOW I TURYSTYKA GÓRNICZA

Welzow pokazuje przemianę terenów przemysłowych w region edukacji i turystyki. Z punktu widokowego „Okno na Welzow” można obserwować kopalnię odkrywkową Welzow-Süd, a ze Steinitzer Treppe spojrzeć na zmieniający się krajobraz Łużyc.

Kopalnia Welzow

Elektrownia Schwarze Pumpe

ELEKTROWNIA SCHWARZE PUMPE

Elektrownia Schwarze Pumpe w Sprembergu to jeden z najważniejszych obiektów przemysłowych regionu. Działa od 1998 roku i wykorzystuje węgiel brunatny z pobliskich odkrywek. Obiekt jest ważnym punktem na mapie przemysłowej historii współczesnych Łużyc.

ARCHIWUM ZAGINIONYCH MIEJSC W HORNO

Archiwum dokumentuje losy miejscowości, które całkowicie lub częściowo zniknęły w wyniku odkrywkowego wydobycia węgla brunatnego. To miejsce pamięci o krajobrazie, społecznościach i przemianach, które ukształtowały współczesne Łużycy.

Archiwum zaginionych miejsc

Czekolada, cegła i opowieści

Manufaktura czekolady

MANUFAKTURA CZEKOLADY FELICITAS W HORNOW

Od 1992 roku w Hornow pielęgnowana jest tradycja belgijskiej czekolady. SchokoLadenLand łączy sklep, pracownię, słodkie pamiątki i miejsce rodzinnego odpoczynku. Na odwiedzających czekają ręcznie wykonywane praliny, czekolady, ciasta, lody i kawa.

KOŚCIÓŁ W HORNOW

Gotycki kościół św. Marcina w Hornow należy do cennych zabytków regionu. Obok świątyni rośnie około 800-letni dąb, uznawany za jedno z najstarszych i największych drzew Dolnych Łużyc.

KOŚCIÓŁ W ILLMERSDORF

Niewielki kościół w Illmersdorf skrywa jedną z najbardziej niezwykłych ciekawostek Brandenburgii. W krypcie pod świątynią spoczywa dwanaście naturalnie zmumifikowanych osób z lat 1748–1820, związanych z lokalnymi rodami szlacheckimi. Ich stan zachowania wynika ze szczególnych warunków mikroklimatycznych panujących w krypcie.

Kościół w Illmersdorf

ZABYTKOWA CEGIELNIA W KLEIN KÖLZIG

W Klein Kölzig zachowała się dawna cegielnia z piecem pierścieniowym o 18 komorach. Zwiedzający mogą poznać dawną technologię produkcji cegły, zobaczyć historyczną kopalnię gliny i przejechać się zabytkową kolejką wąskotorową.

Zabytkowa cegielnia

MUZEUM WSI DOLNOŁUŻYCKIEJ W BLOISCHDORF

Muzeum mieści się w odrestaurowanej stodole z 1880 roku. Pokazuje kulturę Serbołużyczan, historię osadnictwa i dawne życie codzienne. Jedną z atrakcji jest tradycyjny piec kamienny, w którym odbywają się pokazy wypieku chleba.

Muzeum Wsi Dolnołużyckiej

Informacja turystyczna

Planujesz pobyt i szukasz inspiracji w Powiecie Sprewa-Nysa? Odkryj malownicze krajobrazy Szprewaldu, tradycje serbołużyckie, przemysłowe dziedzictwo oraz wyjątkowe miejsca stworzone do aktywnego wypoczynku i relaksu.

SKORZYSTAJ Z POMOCY LOKALNYCH PUNKTÓW INFORMACJI TURYSTYCZNEJ I ORGANIZACJI REGIONALNYCH:

- **Informacja Turystyczna Guben**
Frankfurter Straße 21, 03172 Guben
tel. +49 3572 3867
[www.touristinformation-guben.de]
(<http://www.touristinformation-guben.de>)
- **Informacja Turystyczna „Peitz Land”**
Am Markt 1, 03185 Peitz
tel. +49 35601 8150
[www.peitz.de](<http://www.peitz.de>)
- **Związek Turystyczny Pojezierza Łużyckiego**
Am Stadthafen 2, 01968 Senftenberg
tel. +49 3573 725300-0
[www.lausitzerseenland.de](<http://www.lausitzerseenland.de>)
- **Związek Turystyczny Szprewaldu**
Lindenstraße 1, 03226 Vetschau/Spreewald – Raddusch
tel. +49 35433 72299
[www.spreewald.de](<http://www.spreewald.de>)
- **Informacja Turystyczna Burg (Spreewald)**
Am Hafen 6, 03096 Burg (Spreewald) / Bórkowy (Błota)
tel. +49 35603 75016-0
[www.burgimspreewald.de](<http://www.burgimspreewald.de>)
- **Informacja Turystyczna Forst (Łużyce)**
Cottbuser Straße 10, 03149 Forst (Lausitz) / Barść (Łużyca)
tel. +49 3562 989-350
[www.forst-information.de](<http://www.forst-information.de>)
- **Informacja Turystyczna Spremberg**
Am Markt 5, 03130 Spremberg / Grodk
tel. +49 3563 5900656
[www.touristinfo-spremberg.de]
(<http://www.touristinfo-spremberg.de>)
- **Stowarzyszenie Turystyki Górniczej „excursio” – Welzow**
Heinrich-Heine-Str. 2, 03119 Welzow / Wjelcej
tel. +49 35751 27505-0
[www.bergbautourismus.de](<http://www.bergbautourismus.de>)